

ב"ה. הורה רבינו¹ להצביע² בבחירות³ למפלגה החרדית ביותר

¹. ונסמך בזה על הוראת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ בקשר לבחירות
בחורף תש"ט (אג"ק ח"י ע' לב): "במענה על כתבו .. ששואל על
אודות ההשתתפות בענין הבחירות להממשלה בארץ ישראל,
בודאי חובה על כל אחד ואחד שראוי לבחור שלא יוותר על זכותו
זה".

ובהמשך לזה כתב רבינו (אג"ק ח"א ע' קסז): "אנו אין לנו אלא
דברי נשיאנו, היינו כ"ק מו"ח אדמו"ר, אשר גם עתה עומד
במרום ומשמש וגם כאן, ולהבחירות בכנסת הראשונה צוה
והשתדל שישתתפו בהם, שמזה מובן שלא רק שמותר הדבר אלא
שמחוייבים בזה".

². בשנת תשט"ו קיים רבינו התוועדות יוצאת-דופן בשבת חזון
(באותה תקופה לא היה נהוג הדבר), ובפתיחת ההתוועדות אמר
(תו"מ ח"ד ע' 238):

"התוועדות זו מיוסדת על דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר בשם אדמו"ר
הזקן, אודות ה'פתקא אשר משמי שמיא נחיתא', שבכחה של
התוועדות חסידית לפעול יותר מפעולתו של המלאך מיכאל.
ומכיון שבשבוע זה צריך להיות ענין הנוגע לציבור גדול של בני
ישראל – הרי אם יצליח המלאך מיכאל לפעול זאת, תהיה
ההתוועדות בבחינת תוספת ; ואם, מאיזה טעם שיהיה לא יפעל
זאת מלאך מיכאל – תפעל זאת ההתוועדות ויהיה הכל בטוב
הנראה והנגלה".

ומשמעות הדברים היא שרבינו כיוון לה'בחירות' שהתקיימו בז'
מנחם אב באותה שנה. וראה בהמשך ההתוועדות שם בארוכה.

³. וכמה פעמים סיפר רבינו על חסיד של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב
שהלך פעם להצביע ב'בחירות' על פי הוראת הרבי הרש"ב,
והתייחס לזה בדחילו ורחימו כמצוה ממש (תו"מ חכ"ו ע' 36.
ועוד).

(ולא נקב בשם⁴ אלא רק כהגדרה כללית⁵),

⁴. ומסופר (הובא גם בספר 'הרב אשכנזי' ע' 220) שפעם הגיע

אליו איזה ראש מפלגה ושאל את רבינו למה הוא מורה לחסידיו
שלא להצביע למפלגתו? והשיב רבינו שהוראתו היתה להצביע
'למפלגה החרדית ביותר', ומעתה יכול הוא להפוך את מפלגתו
לכזאת ויצביעו לו...

⁵. יוצא מן הכלל היה בבחירות בתשמ"ט, כידוע.

ושלל בתוקף⁶ את הדיעה שאין להתערב ולהצביע⁷,

וראה בזה מעשה חמור⁸ של בזבז קולות שיכולים להועיל בעניני התורה והמצוות.

⁶. בכלל לגבי היחס להפגנות של נטורי קרתא וכדומה, סיפר הרב

אשכנזי ז"ל ('הרב אשכנזי ע' 219) ששמע מעיתונאי אחד שאמר

לו רבינו ב'יחידות', כי אם הנטורי קרתא לא היו עסוקים

בהפגנות ומחאות על חילול שבת וכדומה, אזי לא היתה ברירה

וחסידות חב"ד היתה צריכה לעסוק אף בכך. אולם מכיון שאת

זאת כבר יש מי שמבצע אזי חב"ד יכולה וחייבת לעסוק אך ורק

בהפצת היהדות באופן של ימין מקרבת.

⁷. ראה באריכות 'התקשרות' גליון רנ ע' 14. וש"נ.

⁸. כך כתב רבינו (אג"ק חי"א ע' קסח):

"כל מי שיש בידו תעודת אזרח, ובמילא יש בידו רשות הבחירה,

ואם לאחר זה אינו משתתף בבחירות, וממנו רואים וכן עושים

אחרים, ויש מקום לומר שעל ידי זה תהיה הכרעה בחוק "גדול"

או אפילו קטן – בעת שיצביעו על החוק שלא כדבעי, הרי תקלת
הרבים, ח"ו, תלויה גם בו...

אין הדברים הנ"ל שייכים לאלו אשר אין מכירים כלל בהנהגה
או שאינם רוצים לנסוע לארצנו הקדושה ת"ו מטעם זה וכו', אבל
הנמצאים שם ומשתתפים באיזה ענין שיהיה שם, ורק שבפרט
דהשתתפות בבחירות מבליטים קנאותם, הרי זה איפכא
מסתברא, ולא עוד אלא שמזיקים את הרבים..."

ובאגרת נוספת (חיי"א ע' רנג) :

"וכבר ידוע פסק תורתנו הקדושה, לעולם יראה עצמו שקול וכו'
וכל העולם שקול, ובענין הבחירות, הרי לפעמים על ידי קולות
בוחרים מתי-מספר יכולה להשפיע במשך הזמן שלא תתקבל
איזה גזירה או גם לבטל מהגזירות הקיימות כבר, ומי הוא זה
בימינו אלה היכול לומר אני את נפשי הצלתי .. ובפרט כשבבת
אחת עם זה הרי משלם הוא מסים לכל המשרדים, שזהו סיוע
ובאופן ישר להענינים, לקח תעודה שלהם וכו'".

[בדרך כלל שלח רבינו מברק לפני הבחירות עם תזכורת
על דעתו זו⁹].

ובעוד אגרת (חי"א ע' שפה): "... ברור הדבר שכל מי שיש לו
הרשות להשתתף בבחירות (היינו שלקח תעודת זהות ומשלם
מסים בהמדינה, ועוזר בשאר הענינים שלה, כי ירא הוא שמא
יאסרו אותו או שלא תהיה הנוחיות שלה הורגל וכמו שירות
המים וכיוצא בזה, הרי מחוייב הוא על אחת כמה וכמה להשתתף
בבחירות, שאין בזה כל סיוע לאיזה משרד שהוא, ומיעוט קול
אחד ברשימה היותר חרדית – מגביר החשיבות הערכית של
רשימות המנגדים על ה' ותורתו".

⁹. במכתב מכ"ד סיון תשי"א: "על של עתה באתי להדגיש (כיוון
שנראה לדאבוננו שיהיו בחירות ובעתיד הקרוב), על החוב והזכות
קדוש, אשר כל אחד מהחרדים ויראים לדבר ה' צריך להשתתף
בבחירות, הן בעצמו והן בהשפעה על זולתו, להצביע בעד
הרשימות החרדיות ביותר, שלא ילך לאיבוד אפילו קול אחד".

במכתב מכ"ד תמוז תשט"ו: "במענה לשאלת רבים, אבקשם
לפרסם דעתי ברורה אשר כל אחד ואחת מהחרדים מחוייב

להשתתף בבחירות לכנסת ולרשויות המקומיות, ולהצביע בעד
הרשימה היותר חרדית, ולהשפיע גם על זולתו בזה, והמניעה בזה
מגדילה בדרך ממילא כח רשימות המנגדים על השם תורתו
ומצוותיה".

[לגבי הבחירות בתש"כ ראה בספר 'עבד אברהם אנכי' ע' 317].

במכתב ממחרת יום הכפורים **תשכ"ו**: "במענה לשאלת רבים ..
אודות העמדה שצריכה להיות עתה בקשר עם הבחירות לכנסת ..
שכל אחת מהמפלגות הדתיות הולכת לבחירות ברשימה בפני
עצמה, ושואלים חוות דעתי ותגובתי בזה .. מתבקשת הצעה
הגיונית בקשר עם הבחירות בכלל ובקשר עם בעית חזית טכנית
בפרט, והיא: אשר כל אחת מהמפלגות הדתיות תודיע במצע
הבחירות שלה, בסעיף מיוחד ברור ומפורט, אודות עמדתה
והחלטתה בנוגע לשאלת הקמת חזית דתית טכנית בעתיד ..
ולאחר שהמפלגות הדתיות תפרסמנה עמדתן מפורטת .. וכיון
שעל פי שכל הישר, ועוד ועיקר – על פי דין תורתנו הק' תורת
חיים, הטבת המצב הדתי של השכבות הכי רחבות של אחב"י
בארה"ק ת"ו, היא הקובעת, יצביע הבוחר בעד הרשימה אשר

נציגיה יקבלו עליהם בהחלטיות וללא הסתייגות הנהגה בהתאם
להוראת תורתנו האמורה".

בי"ב מ"ח תש"ל : "במענה לשואלים אודות עמדותי בנוגע
לבחירות לכנסת והאם יש שינוי מדעתי בזה בעת הבחירות
הקודמות, דעתי בבחירות הקודמות שבמכתבי ממחרת יום
הכפורים תשכ"ו מבוארת שם בטעמיה אשר בתוקפם הם במצב
ההווה ועוד ביתר שאת וכן עמדותי בתקפה".

[=כלומר, בשני הבחירות הללו, הן בתשכ"ו והן בתש"ל, לא דיבר
רבינו רק על 'מפלגה חרדית' סתם, אלא דרש להצביע דוקא
למפלגה דתית שמוכנה להתאחד עם מפלגות דתיות אחרות,
שראה בזה רבינו חשיבות עצומה וכו' ולכן האשים את מי שמפלג
ודרש לא להצביע אליו].

בנר ז' דחנוכה תשל"ד : "במענה לשאלתם בקשר להבחירות
לכנסת – מתאים לפסק דין ברור בתורתנו כל שיצביע בעד אלה
שרשמו גוים כיהודים ובעד חבריהם התקלה האיומה והקולר

דכל הנרשמים תלוי בצוארו ואין להצביע אלא בעד החרדים לדבר
השם זו הלכה".

בכ"ד אייר תשל"ז: "לאגודת חסידי חב"ד באה"ק ת"ו, שלום
וברכה! במענה לשאלת רבים איך להתנהג בקשר לבחירות ביום ג'
הבע"ל, דעתי כי יש להצביע בעד הרשימה הכי חרדית. בטח
יפרסמו זה באופן המתאים".

ובמוצש"ק מברכים תמוז תשמ"א: "במענה לשאלתם בקשר
להבחירות לכנסת – יש להצביע בעד היותר חרדים לדבר השם".

[=לכאורה הלשון כאן "חרדים לדבר השם", ולא "חרדים" סתם
כמו שכתב רבינו בשנים קודמות, בא להדגיש את ענין "דבר השם
זו הלכה", והכוונה כנראה לענין 'מיהו יהודי' ולענין החזרת
שטחים כו', וד"ל].

בבחירות בתשד"מ לא הוציא רבינו שום הודעה (בשונה מדרכו
בכל בחירות עד אז), ויהי לפלא.

באופן כללי סבר רבינו שאף שיש תועלת בחברי **כנסת**
דתיים וחרדיים כו', ולכן יש להצביע להם ולסייע בידם –

מכל מקום השתתפות **בממשלה** אסורה היא ע"פ תורה,
שהרי בכך מקבל אחריות על ענינים אסורים הנעשים
מכוחה¹⁰.

(בתשמ"ט גילה רבינו דעתו באופן יוצא מן הכלל להצביע ל'אגודת
ישראל' – ראה בספר 'צעירי אגודת חב"ד' ע' 154 ואילך).

¹⁰. "אני נגד השתתפות המפלגות הדתיות בקואליציה
הממשלתית. השתתפות בממשלה פירושה אחריות לשלטון
ובמצב הנוכחי אין יהודי דתי יכול להיות אחראי לשלטון. לעומת
זאת אני בעד השתתפות מלאה בכנסת. היושב בכנסת הוא
אחראי רק כלפי שולחו ובשטח זה יכולים הנבחרים הדתיים
למלאות חובתם ולהגן על חומת היהדות" (דברים שכתב עיתונאי
בשם רבינו, הובא בספר 'הרבי שלושים שנות נשיאות' ע' 16).

ועוד שם ע' 18 :

"אני נגד השתתפות של נציגים דתיים בממשלה. אם משתתפים

בממשלה הרי פירוש הדבר שנושאים באחריות לכל מה שהיא עושה, לרבות לחוקים או לפעולות הנוגדים את ההלכה. והרי יש באמת פעולות של הממשלה שהם בניגוד מפורש לשולחן ערוך .. ושנית, לדעתי אפשר לפעול למען הדת יותר כאשר נמצאים באופוזיציה".

[העיתונאי מספר שניסה ללחוץ על רבינו ולטעון שאם מתירים ישיבה בכנסת אפשר באותה מדה להסכים להשתתפות בממשלה! ועל זה השיב לו רבינו בבת שחוק: "אם תלחץ יותר מידי אולי תשיג אצלי איסור שאסור באמת להשתתף גם בכנסת; אבל בשום אופן לא היתר להשתתף בממשלה"...]

ובאגרת ה' מרחשון תש"כ: "דעתי ברורה, שההשתתפות בקואליציה (ועל אחת כמה במשרת מיניסטר המביא לפועל דבר עבירה כו') אסורה בהחלט ע"פ שולחן ערוך. וענין דעבירה נמצא ברוב משרדי המיניסטרים ואולי גם בכולם. ולכל לראש במשרד הדתות, לשון רבים, ששם איסורי עבודה זרה ממש. ונגדל פי כמה

כאשר חותם על הפקודה איש מניח תפילין, שזוהי הצהרה נוספת
שיש לשתף ר"ל וכו'.

פשוטה הקושיא שישאלו, שהרי דוקא במשרד זה תלויה ההענקה
לכמה עניני דת ישראל, אבל פשיטא שאין לעשות מסחר במצות
ועבירות בכלל, ומי יאמר באחת מהשלוש והראשונה שבהן –
עבודה זרה כפשוטה, שלא היתה כזאת מעת שאנשי כנסת הגדולה
ביטלוה, ובפרט לעשות הענין בשם כלל ישראל'."

וראה בהמשך לזה אגרת מכ"ט מרחשון תש"כ (שתי האגרות
להרה"ג הרש"י ז"ל).

ובתורת מנחם ח"ס ע' 59 : "בכלל אסור לשבת בממשלה, שכן
ההשתתפות עם אלו שקובעים חוקים שהם היפך התורה, אסורה
ע"פ תורה. יש כאלה שמתווכחים ואומרים שאין איסור בדבר,
אבל לדעתי אסור הדבר" [ובהמשך השיחה שם (לגבי שרים
דתיים בזמן 'מיהו יהודי') : "אבל אם אתה כבר יושב בממשלה,
למה אינך מוחה?!"] ועיי"ש בארוכה].

ובאג"ק חי"א אגרת ג' תרעז : "כשנכנס בקאאליציע הרי נושא
באחריות – בהשתתפותו – בכל החוקים והגזירות וכו'. ואין
להאריך בדבר הפשוט".

[לגבי ענין 'משרד הדתות' :

ב'תחיינו' גליון 10 ע' 39 מספר הר"ש חפר שליט"א, שפעם סיפר
לו הרבי ב'יחידות' על אחד ממשרד הדתות שהיה אצלו ושאל
אותו מדוע אינו מגיע לביקור בארץ ישראל.

פניו הק' של הרבי האדימו כאשר אמר : שאלתי אותו, אתה בטוח
שמותר לנסוע לארץ ישראל? והרבי המשיך : המשרד שאתם
עומדים בראשו, נותן הרי כסף לבניית מסגדים וכנסיות, זהו
'אביזריהו דעבודה זרה' – אתה בטוח שזה מותר?
ועוד אציין שהרבי הביע בפניי תרעומת על העובדה שהמשרד
מכונה 'הדתות', ובכך מכירים גם בדתות אחרות, הרבי אמר
שהמשרד צריך להיקרא 'המשרד לעניני דת', מה שאכן התרחש
לימים.

ועוד אציין :

כמנהל אגף המוסדות במשרד החינוך כיהן מר יוסף דור, יהודי
חובש כיפה שהיה מאוד מקורב לליובאוויטש. באחת מנסיעותיי
אל הרבי הוא שלח עמי מכתב בו שאל את הרבי כיצד עליו לנהוג
כאשר מתוקף תפקידו צריך הוא להעביר תקציבים לבתי ספר של
כנסיי וכיו"ב. ששאלתי אותו מה הרבי השיב לו, אך הוא לא רצה

לספר...